

სოფიკო დავითაძე¹, ქეთევან ფრანჩუკი¹, ნინო ჩომახაშვილი¹, ზურაბ ჩომახაშვილი²,
 მერაბ ფუტკარაძე², ნატო ზოსიძე², ოთარ ცეცხლაძე²,
 რუსლან ბოლქვაძე², დემურ ჯინჭარაძე²

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქ. ბათუმის სოციალურად დაუცველი
 მოსახლეობის პირის ღრუს მდგომარეობის შესწავლა

¹საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი,

²ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

*SOPHIKO DAVIDADZE¹, QETEVAN FRANCHUK¹, NINO CHOMAKHASHVILI¹,
 ZURAB CHOMAKHASHVILI², MERAB PHUTKARADZE², NATO ZOSIDZE²,
 OTAR TSETSKHLADZE², RUSLAN BOLKVADZE², DEMUR JINCHARADZE²*

**STUDY OF THE ORAL CAVITY CONDITION OF THE SOCIALLY VULNERABLE
 POPULATION OF BATUMI, AUTONOMOUS REPUBLIC OF ADJARA**

David Aghmashenebeli University of Georgia, Batumi Shota Rustaveli State University

SUMMARY

Based on the results of the research, the most important conclusion is that due to the high cost of dental care (especially due to the high cost of dental materials), most of the socially vulnerable people do not receive such care today. We consider it possible for the Social Department of the Ministry of Health as well as the Social Assistance Departments of the cities to increase the budget funds to solve this problem.

Keywords: oral cavity, study, Batumi

ქართული სახელმწიფო გარდამავალ პერიოდში განიცდიდა მნიშვნელოვან ფინანსურ სირთულეებს, ამიტომაც ხარჯები მედიცინასა და განსკუთრებით სტომატოლოგიაში არა მხოლოდ არ გაზრდილა, არამედ გარკვეული პოზიციებზე შემცირდა კიდევ. დღეისათვის ნელა მიმდინარეობს ძველი სისტემის დაშლა და მის ადგილას ახლის შენება, რომელიც მიმართულია სახელმწიფო სამედიცინო სამსახურის ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის სტანდარტებთან ადაპტაციისაკენ [1].

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონისა და სხვადასხვა სოციალური ფენის მოსახლეობისათვის სტომატოლოგიური დახმარების სრულყოფა და მათი თანამედროვე მედიცინის მოთხოვნების დონეზე შენარჩუნება წრმოადგენს ჩვენი სახელმწიფოსთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან და აქტუალურ პრობლემას [2].

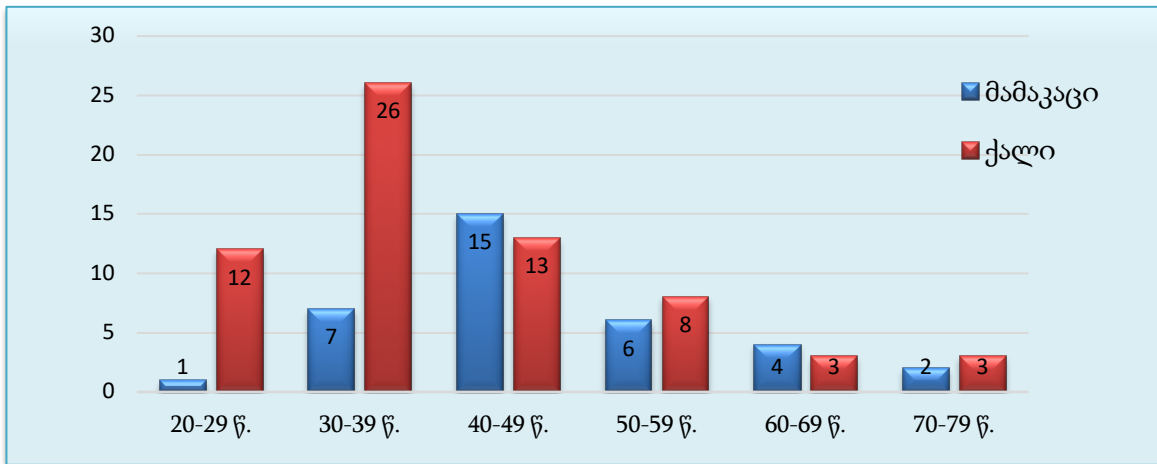
კვლევის მასალა და მეთოდები. გამოკვლევის მეთოდად გამოვიყენეთ ანონიმური სოციოლოგიური გამოკითვა, სპეციალურად შექმნილი სოციოლოგიური ანკეტა.

ქ.ბათუმში სულ გამოკითხულია 100 სოციალურად დაუცველი ადამიანი, მამაკაცი-35, ქალი-65, მათი ასაკობრივი და სქესობრივი განაწილება მოყვანილია ქვემოთ, №1 ცხრილში და №1 დიაგრამაზე.

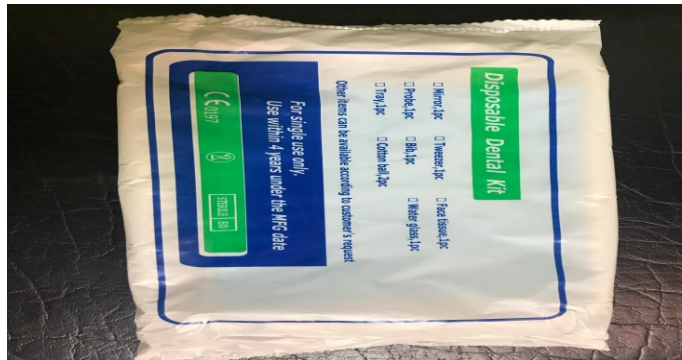
ცხრილი №1. ქ. ბათუმში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის განაწილება სქესისა და ასაკის მიხედვით

სოციალური მდგომარეობა	ასაკი და სქესი															
	20-29წ.		30-39წ.		40-49წ.		50-59წ.		60-69წ.		70-79წ.		≥80წ.		სულ	
	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ	მ	ქ
სოციალურად დაუცველი ფენა	1	12	7	26	15	13	6	8	4	3	2	3	-	-	35	65

დიაგრამა №1. ქ. ბათუმში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის განაწილება სქესისა და ასაკის მიხედვით

გარდა ზემოთ აღნიშნულისა თითოეულ სოციალურად დაუცველ პირს ჩაუტარდა პირველადი სტომატოლოგიური გამოკვლევა, რისთვისაც ყველა პაციენტისთვის გამოყენებულ იქნა ერთჯერადი სტერილური სტომატოლოგიური ანაწყოები (სურათი №1 და სურათი №2).

სურათი №1. ერთჯერადი სტერილური სტომატოლოგიური ანაწყოები (დახურული ქარხნული წესით)

სურათი №2. გახსნილი ერთჯერადი სტერილური სტომატოლოგიური ანაწყოები, რომელშიც შედის 1. სტომატოლოგიური სარკე. 2. სტომატოლოგიური ზონდი. 3. სტომატოლოგიური პინცეტი. 3. ერთჯერადი წინსაფარი

გამოკვლევები ტარდებოდა მედიცინასა და კერძოდ სტომატოლოგიაში საყოველთაოდ ცნობილი მეთოდებით, შედეგები ისაზღვრებოდა ქვეყანაში დღეისათვის დაშვებული სტანდარტების მიხედვით და მიღებული შედეგები მუშავდებოდა SPSS-10 პროგრამისა და ვარიაციული სტატისტიკის მეთოდიკით Pentium IV კომპიუტერის გამოყენებით.

კვლევის შედეგები. გამოკვლევის პერიოდში, ქ. ბათუმში მცხოვრებ სოციალურად დაუცველ მამაკაცთა რაოდენობა თითქმის ორჯერ (≈ 1.9) ნაკლები აღმოჩნდა ვიდრე ქალთა რაოდენობა, ამასთან მათი რაოდენობა ყველაზე მეტი აღმოჩნდა 30-დან 49 წლის ასაკში. აღნიშნული ასაკი ორივე სქესისთვის საკმაოდ შრომისუნარიან ასაკს წარმოადგენს. მოყვანილ მონაცემებზე დაყრდნობით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ სოციალური დონე განპირობებულია უმუშევრობის მაღალი დონით - საქართველოში უმუშევრობის დონე მაღალია და 2020 წლის მონაცემებით 18,5%-ს აღწევს, ხოლო აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკაში უმუშევრობის დონე 2020 წლის მონაცემებით მერყეობდა 18.7%-ის ფარგლებში [3].

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ამ ჯგუფში არცერთი პაციენტი 80 წლის ზევით არ გამოვლენილა, ხოლო 70-დან 79 წლამდე ასაკში იყო მხოლოდ 5 პაციენტი (5%), რაც ჩვენი აზრით, იმაზე უნდა მიუთითებდეს, რომ ცხოვრების დაბალი დონე და დაბალი ხარისხი პირველ რიგში სიცოცხლის ხანგრძლივობაზე ახდენს გავლენას.

განათლების დონის განსაზღვრისას გამოკითხულ რესპოდენტთა 84%-ს აქვს არასრული ან საშუალო განათლება, მხოლოდ 11%-ს უმაღლესი განათლება. დასმულ შეკითხვას არ უპასუხა გამოკითხულთა 5%-მა. ოჯახური მდგომარეობის მიხედვით: გამოკითხულთა 85% დაოჯახებულია, 10% დასაოჯახებელი, განქორწინებულთა რაოდენობამ შეადგინა 3%, 1% აღნიშნავს, რომ ქვრივია და 2% -მა დასმულ კითხვას არ უპასუხა.

განხილული მონაცემების შეჯამებით შეიძლება გამოვიტანოთ ჩვენი აზრით ერთმნიშვნელოვანი დასკვნა, რომ თანამედროვე სოციალურ ეკონომიურ პირობებში საქართველოს და კერძოდ აჭარის მოსახლეობის სოციალურად დაუცველ პირთა ჯგუფში მოხვედრას ძირითადად განაპირობებს უმუშევრობის მაღალი დონე, დაბალი განათლება და ქორწინების მაღალი ხარისხი.

რესპოდენტთა ოჯახის წევრების რაოდენობა ასე გადანაწილდა: მარტოხელა 2%, ორი წევრი - 7%, სამი წევრი - 33%, ოთხი და მეტი წევრი - 58%. რაც მიუთითებს მრავალწევრიანი ოჯახების სიმრავლეზე, ეს კი იმას ნიშნავს, რომ თუ რესპოდენტს დამატებითი შემოსავალი არ აქვს, მას გაუჭირდება მხოლოდ სოციალური დახმარებით ცხოვრება, რამეთუ დიდი და მრავალშვილიანი ოჯახები დამატებით ხარჯებს მოითხოვს.

ყოველივე ზემოთ აღნიშნული წინასწარ განაპირობებს პასუხს საცხოვრებელი პირობების შესახებ: რესპოდენტთაგან მხოლოდ 1% აღნიშნავს კარგ საცხოვრებელ პირობებს, 59% - საშუალოს, ხოლო გამოკითხულთა 40% კი მიუთითებს, რომ მისი საცხოვრებელი პირობები ცუდია.

ჩვენი აზრით საგანგაშო სიტუაციაა სოციალურად დაუცველი პირების სტომატოლოგთან ვიზიტის საკითხში, ვინაიდან გამოკითხულთა 70% აღნიშნავს, რომ სტომატოლოგს მიმართავს მხოლოდ კბილის ტკივილის დროს, 18% აცხადებს, რომ სართოდ არ დადის სტომატოლოგთან, მხოლოდ 3%-ს აქვს რეგულარული ურთიერთობა სტომატოლოგთან, ხოლო 5%-მა მიმართა ექიმს წელიწადში ერთხელ და 4%-მა კი დასმულ კითხვას საერთოდ არ უპასუხა.

ექიმ-სტომატოლოგთან და საერთოდ პირის ღრუსთან არასერიოზულ დამოკიდებულებაზე მიუთითებს სოციალურად დაუცველი რესპოდენტების 88%-ის უარყოფითი დამოკიდებულება პირადი სტომატოლოგის ყოლასთან დაკავშირებით, განხილული საკითხი პირდაპირ არის დამოკიდებული გამოსაკვლევი ჯგუფის ეკონომიურ მდგომარეობაზე, რომლის კვლევა გვიჩვენებს, რომ ჩვენს მიერ გამოკითხულთა 100% უმუშევარია და არ გააჩნია იმის პირობები, რომ საკუთარ პირის ღრუს სტატუსზე იზრუნოს. ამასვე თვალნათლივ მიუთითებს გამოკითხულთა დამოკიდებულება სტომატოლოგიური დახმარების ხელმისაწვდომობის შესახებ, რაზეც

რესპოდენტთა 93%-ის აზრით, სიძვირის გამო ასეთი დახმარება ნაკლებად ხელმისაწვდომი და ეკონომიურად მიუღებელია.

აღნიშნული დასკვნის სისწორეში გვარწმუნებს რესპოდენტთა 90%-ის აზრი იმის შესახებ, რომ სტომატოლოგთან ვიზიტზე უარს ფინანსური ხელმიუწვდომლობის გამო ამბობს, რაზეც კიდევ ერთხელ მიუთითებს მათი 93%-ის აზრი იმის შესახებ, რომ სტომატოლოგიური დახმარების ფასი საკმაოდ ძვირია.

გამომდინარე იქიდან, რომ სტომატოლოგიური დახმარება, სამედიცინო მომსახურებათა შორის საკმაოდ ძვირი მომსახურებაა, ძვირადღირებულია ასევე სტომატოლოგიური მასალები, ყველაფერი ერთად არ აძლევს ექიმ-სტომატოლოგს იმის საშუალებას, რომ მოემსახუროს სოციალურად დაუცველ ფენას, ეს კი თავის თავად ამცირებს ადამიანების სოციალურ სტატუსს.

აღსანიშნავია მერიის მიერ შემუშავებული სახელმწიფო პროგრამები. ჩატარებული კვლევის შედეგების შედეგად სოციალურად დაუცველი პირები აჭარაში სტომატოლოგიურ მომსახურებას ხშირად ღებულობენ კლინიკებში: „სტომა დენტი“ და „დენტა-ლუქსი“, რამეთუ ეს კლინიკები ჩართულები არიან მერიის პროგრამებში.

ზემოთქმულიდან გამომდინარეობს კიდევ ერთი უმნიშვნელოვანესი დასკვნა: სტომატოლოგიური დახმარების სიძვირის გამო (განსკუთრებით სტომატოლოგიური მასალების სიძვირის გამო) დღეისათვის სოციალურად დაუცველი პირების უმრავლესობა ასეთ დახმარებას ვერ ღებულობს. შესაძლებლად მიგვაჩნია ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სოციალურ დეპარტამენტს, ისევე, როგორც ქალაქების სოციალური დახმარების დეპარტამენტებს, გაეზარდოს ბიუჯეტის თანხები აღნიშნული პრობლემის მოსაგვარებლად. ამაზეა დამოკიდებული სოციალურად დაუცველი ადამიანების პირის ღრუსა და საერთოდ ჯანმრთელობის მდგომარეობა და პროფილაქტიკა.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ გამოკითხულ რესპოდენტთა უმრავლესობას (20%) აღნიშნება კუჭ-ნაწლავის ორგანოთა პათოლოგია, რაც აღნიშნული მიმართებით კვლევის გაგრძელებას მოითხოვს, რათა დადგინდეს ურთიერთკავშირი პირის ღრუს და გასტროენტეროლოგიურ დაავადებებს შორის.

ზოგადი საკითხების განხილვის შემდეგ განვიხილავთ პირის ღრუს პირველადი დათვალიერების შემდგომ მიღებული შედეგებს და პირველ რიგში საჭიროდ მივიჩნევთ, რომ გამოვთვალოთ პირის ღრუს ჰიგიენის ინდექსი, რისთვისაც ვიყენებთ შემდეგ ფორმულას $OHI - S = DI - S + CI - S$. კვლევის შედეგად ინდექსი უდრის $1.8+1.5=3.3$. პირის ღრუს ჰიგიენური მდგომარეობა შეიძლება შეფასდეს, როგორც „ცუდი“.

პაროდონტის მდგომარეობის შეფასების განსაზღვრისას: შემუშავდა გამოუვლინდა 44 რესპოდენტს, 65 შემთხვევაში აღინიშნებოდა ჰიპერემია, ციანოზი გამოუვლინდა 5 რესპოდენტს, ღრძილის რეტრაქციას ადგილი ჰქონდა 8 შემთხვევაში, ალვეოლური მორჩის ატროფიას ადგილი ჰქონდა 23 შემთხვევაში, პაროდონტალური ჯიბე აღინიშნებოდა 5 შემთხვევაში და ზონდირებით სისხლდენა გამოუვლინდა 42 რესპოდენტს. სისხლდენის ინდექსმა შეადგინა 2. კვლევის შედეგები მეტყველებს, რომ რესპოდენტთა თითქმის ნახევარს აღნიშნებოდა პაროდონტის დაავადებები.

თ.შიშნიაშვილის მონაცემებით (1998) საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე აღინიშნება კარიესის მაღალი გავრცელება და ინტენსივობა. ჩვენი მონაცემებიც იგივე სურათს გვიჩვენებენ სოციალურად დაუცველი ფენის ჯგუფში, ვინაიდან ჩვენი მონაცემებით კარიესის გავრცელების ინდექსმა 5.8 შეადგინა, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია [4].

მოსახლეობის სტომატოლოგიური დახმარების დონის (მოცულობის) განსაზღვრისათვის გამოიყენება მასობრივი სტომატოლოგიური ჯგუფური ინდექსი - სტომატოლოგიური დახმარების მოცულობა (სდმ), რომელიც გამოისახება პროცენტებში. მის გამოსაკვლევად საჭიროა შევისწავლოთ ადამიანთა ერთი ჯგუფი (არანაკლებ 20

ადამიანი), რომლის დროსაც რეგისტრირდება კარიესული, დაბჟენილი და ამოღებული კბილები (კბა ინდექსი) და გამოითვლება თუ რამდენი კბილი იქნა აღდგენილი: ჩვენს შემთხვევაში სდმ ინდექსმა შეადგინა 9.3, რაც საკმაოდ ცუდი მაჩვენებელია.

$$სდმ = \frac{581(კ) + 746(ბა)}{1423(კბა)} * 100 = 1327:1423 * 100 = 9.3$$

ჩვენს მიერ დასმული საკითხი მულტიფაქტორულია, იმდენად რამდენადაც პირის ღრუს ჯანმრთელობის მდგომარეობას უამრავი ფაქტორი განაპირობებს და პრობლემათა სპექტრიც მრავალფეროვანია (სხვადასხვა გართულებები, ამ გართულებათა სიმძიმის გრადაცია, სხვადასხვა ტიპის პათოლოგიური პროცესების განსხვავებული კომბინაციები). ხშირად ერთი და იგივე გართულებაც პოლიეტიოლოგიურია, ამიტომ მეტად მნიშვნელოვანია ჩვენი მიგნებების ურთიერთგამომდინარეობის დადგენა. მცირერიცხოვან დაკვირვებათა დროს, კორელაციის კოეფიციენტის მისაღებად ხშირად სარგებლობენ შემდეგი ფორმულით:

$$r_{xy} = \frac{\sum dx \cdot \sum dy}{\sqrt{\sum d^2x \cdot \sum d^2y}}$$

სადაც x შეესაბამება პირის ღრუს მდგომარეობის ინდექსს, ხოლო y სოციო-ეკონომიკური სტატუსის პირობით აღნიშვნას.

თუ მოცემულ ფორმულაში, ცალკეულად შევიტანთ სქესისა და ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით მონაცემებს, აღმოვაჩინთ, რომ ყველაზე ძლიერი კორელაცია არსებობს ფერტილური ასაკის მდედრი ინდივიდების პირის ღრუს ჯანმრთელობასა და მათ სოციალურ მდგომარეობას შორის. ეს კიდევ ერთი ნიშანია იმისა, რომ სოციოეკონომიკურად ყველაზე მოწყვლადი ინდივიდები, ნაკლებად ღებულობენ ადეკვატურ სტომატოლოგიურ მომსახურებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ალხანიშვილი ზ., მჭედლიშვილი მ., აზრუმელაშვილი ა., კილაძე ქ., დევდარიანი ნ. - სტომატოლოგიური მომსახურების დაზღვევის პირობები და ანაზღაურების მეთოდები საქართველოში //ჯანდაცვის პოლიტიკა და დაზღვევა. 2016, 2, 138.
2. ალხანიშვილი ზ., ოსიპოვა-შონაი მ., ბარქაია ც. - შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სტომატოლოგიური მომსახურებით უზრუნველყოფის კვლევა საქართველოში. ჯანდაცვის პოლიტიკა და დაზღვევა, 2016, 2, 5.
3. <https://www.geostat.ge/ka> დასაქმება და უმუშევრობა.
4. შიშნიაშვილი თ. - ბავშვთა ასაკის თერაპიული სტომატოლოგია, თბილისი, 2004.

СОФИКО ДАВИТАДЗЕ¹, КЕТЕВАН ФРАНЧУК¹, НИНО ЧОМАХАШВИЛИ¹, ЗУРАБ ЧОМАХАШВИЛИ², МЕРАБ ПУТКАРАДЗЕ², НАТО ЗОСИДЗЕ², ОТАР ЦЕЦХЛАДЗЕ², РУСЛАН БОЛКВАДЗЕ²

ИЗУЧЕНИЕ СОСТОЯНИЯ РОТОВОЙ ПОЛОСТИ СОЦИАЛЬНО НЕЗАЩИЩЕННОГО НАСЕЛЕНИЯ БАТУМИ, АДЖАРСКАЯ АВТОНОМНАЯ РЕСПУБЛИКА

¹Университет Грузии имени Давида Агмашенебели, ²Батумский государственный университет имени Шота Руставели

РЕЗЮМЕ

По результатам исследования наиболее важным выводом является то, что из-за дороговизны стоматологической помощи (особенно из-за дороговизны стоматологических материалов) большинство социально незащищенных слоев населения сегодня не получают

такой помощи. Мы считаем возможным, что Социальный департамент Минздрава, а также управления социальной помощи городов могут увеличить бюджетные средства на решение этой проблемы.

*სოფიკო დავითაძე¹, ქეთევან ფრანჩუკი¹, ნინო ჩომახაშვილი¹, ზურაბ ჩომახაშვილი²,
მერაბ ფუტყარაძე², ნატო ზოსიძე², ოთარ ცეცხლაძე²,
რუსლან ბოლქვაძე², დემურ ჯინჭარაძე²*

**აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქ. ბათუმის სოციალურად დაუცველი
მოსახლეობის პირის ღრუს მდგომარეობის შესწავლა**

¹საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტი,

²ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

ჩატარებული კვლევის შედეგებიდან გამომდინარეობს უმნიშვნელოვანესი დასკვნა, რომელიც შემდეგში მდგომარეობს: სტომატოლოგიური დახმარების სიძვირის გამო (განსკუთრებით სტომატოლოგიური მასალების სიძვირის გამო) დღეისათვის სოციალურად დაუცველი პირების უმრავლესობა ასეთ დახმარებას ვერ ღებულობს. შესაძლებლად მიგვაჩნია ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს სოციალურ დეპარტამენტს ისევე, როგორც ქალაქების სოციალური დახმარების დეპარტამენტებს გაეზარდოს ბიუჯეტის თანხები აღნიშნული პრობლემის მოსაგვარებლად.

